

СПИСАНИЕ „СТАТИСТИКА“ - ПОГЛЕД КЪМ ИСТОРИЯТА И ДНЕСНИЯ ДЕН

*Лидия Александрова**

Списание „Статистика“ излиза за първи път през 1929 г. под името „Списание на Главната дирекция на статистиката“. Още от самото заглавие разбираме, че списанието се издава от статистическата служба - Главна дирекция на статистиката, както е и днес - от Националния статистически институт. Първоначално списанието излиза веднъж на всяко тримесечие, от началото на 1957 до 2004 г. - на всеки два месеца, а след това отново излиза по един брой на всеки три месеца, каквато е практиката и сега.

В кн. 1 (1929) е посочен Редакционният комитет, който включва: Д. Мишайков - проф. по статистика при Софийския държавен университет, председател на Върховния статистически съвет; Ст. Димитров - управляващ Главната дирекция на статистиката; подпредседател на Върховния статистически съвет; О. Андерсен - професор по статистика във Висшето търговско училище - Варна; П. Пенчев - началник на отдел в Главната дирекция на статистиката, секретар на Върховния статистически съвет.

Интересен факт е, че корицата и титулната страница са оформени на български и френски език. Включени са кратки резюмета на френски език на статиите и аналитичните прегледи. Заглавията и анкетките на таблиците са представени на български и френски език (1929). През 1936 г. Редакционният комитет е имал виждането, че за развитието на списанието би било подходящо на по-важните статии и анализи да се правят преводи или резюмета на френски език и евентуално на английски и немски език; при таблиците

* Главен експерт в отдел „Публикации, библиотека и дигитални продукти“, Национален статистически институт; e-mail: laleksandrova@nsi.bg.

заглавията и анкетките остават с паралелен превод на френски език. За сравнение, през последните години (от 2014) при издаването на сп. „Статистика“ са включени кратки резюмета на статиите, които се публикуват, на български, руски и английски език, съдържанието също е представено на трите езика. До 2008 г. в списанието се публикува и годишно съдържание на български, руски и английски език, в което се подреждат заглавията на статиите по азбучен ред на авторите и по теми. В списанието е създадена практиката да се публикуват статии освен на български език и на руски (например Яшар Паша - „Определение бедности на основе многомерного статистического анализа“, бр. 1 и 4, 2017) и английски език (например проф. Венец Цонев - „Elementary Index Number Theory as a Safe Foudation of a System of National Accounts“/„Елементарна индексна теория като сигурна основа на Системата на националните сметки“, кн. 4, 2008); (Гюрсакал, Огюзлар, Шентюрк - „Статистически тенденции на борсовия индекс в Турция“/„What comes after what? Pattern statistics for the Turkish stock index“, бр. 1, 2007).

Създателите на списанието посочват съображенията си за необходимостта от неговата поява в България (кн. 1, 1929). На първо място, статистиката е „единственото средство за изучаване на държавните и обществени явления, тъй както те настъпват във времето и пространството“. Друго съображение на тогавашния Върховен статистически съвет е, че „условията на действителността не дават никога възможност нито да се проведе статистическо наблюдение с точно спазване на всички предварително установени изисквания, нито статистическите данни да отговарят точно на действителността. При това положение извънредно необходимо е да се изтъкват винаги условията, при които са ги съпровождали, и вероятната близост на резултатите им с действителността“ (пак там). Излизането на списанието е трябвало да стимулира и творческата активност на научните кръгове в областта на теорията на статистиката, като чрез него се разширят възможностите за публикуване на новите постижения, чрез които да се развие и обогати статистическата теория и се създадат предпоставки за нейното прилагане в статистическата практика.

Върховният статистически съвет решава като теми в съдържанието на списанието да бъдат включени: статии по теоретични и методологични въпроси от областта на българската статистика; студии върху научни въпроси, подкрепени със статистически данни и аналитичен преглед; доклади, протоколи и по-важни решения на Върховния статистически съвет; съобщения от областта на статистическата наука и за по-важните събития, случили се в статистическите институции в България и чужбина; рецензии, библиография и други. През годините някои от посочените теми са видоизменени, но по същество продължават да съществуват като рубрики в списанието. За сравнение, от 2014 г. насам в сп. „Статистика“ в различните броеве са включени основно следните теми: теория и методология на статистическите изучавания; статистически изследвания и анализи; историческо развитие на статистическата теория и практика; информации, рецензии, консултации и други.

Според Редакционния комитет „Във всяка книжка покрай тълкуването на статистически данни и разглеждането на методологични въпроси ще се дава таблична част, която ще съдържа таблици към текста и отделни цели статистики“ (1936). Това е стремеж и амбициозна цел на създателите на списанието за повишаване на неговата научна стойност, които напълно кореспондират със съвременния облик на списанието - анализ на теоретични и методологични въпроси, много таблици и графики, както и

съвсем нови рубрики, сред които е и „Българската статистика в три столетия“. Появяването на тази рубрика беше свързано с идеята в списанието да се направи едно връщане назад в миналото и да се потърсят и погледнат отново големите български имена в статистическата наука. За първи път в рубриката „Българската статистика в три столетия“ беше публикувана статията на доц. д-р Т. Къналиев „Проф. Венец Цонев - един забележителен творчески път в теорията и практиката на съвкупностните изследвания“ (бр. 1, 2018), в която авторът проследява житейския и творческия път на проф. Венец Цонев. Проф. д-р Поля Ангелова и доц. д-р Величко Петров разказаха в статията си „Проф. Стефан Станев - бележит учен и общественик“ за друг българин, свързал живота си със статистиката (бр. 2, 2018). В статията си „Академик проф. д-р Иван Стефанов - виден български учен статистик, финансист, демограф, икономист, педагог и общественик“ проф. д-р Надежда Николова успява да ни представи акад. проф. д-р Иван Стефанов „като един от класиците на Българската статистическа школа“, като и самото заглавие на статията говори достатъчно силно (бр. 3 и 4, 2018). И през 2019 г. „Българската статистика в три столетия“ ще продължи да попълва и обогатява списанието с имена на изтъкнати и заслужили родолюбиви българи, дали своя принос за развитието на статистическата наука в България.

Според съвременната и актуална визия на главния редактор на сп. „Статистика“ д-р Богдан Богданов има нови моменти, които касаят неговото съдържание: „...в списанието ще се публикуват не само подчертано научни статии за теорията на статистиката, но също така аналитични материали, носещи определени знания за социално-икономическите явления и процеси, кореспондиращи с управленски и политически решения“. Друга важна част от визията се отнася за читателската аудитория на списанието, която е необходимо да се разшири: „...да се включат не само експерти по статистика и икономика, но и прагматици, журналисти и обикновени читатели. Това означава да се разчупи съществуващата рамка и се даде повече простор за изява на анализи и писмени материали, носещи не само специализирани знания, но също и познавателно-практическа информация“.

За създателите на списанието е била ясна идеята непрекъснато да се развиват и разширяват връзките на статистическата мисъл и практика с обществеността. Техните виждания за развитието на списанието, задачите, които си поставят, основните направления в списанието звучат съвременно и днес. Оценката на времето и събитията са актуални и реалистични, съпоставими с вижданията на големите имена в статистическата наука изобщо.

В исторически план на страниците на списанието са отразени настъпилите промени в България, свързани с общите икономически и социални промени в Европа и света - дълбоката икономическа криза в края на 30-те години, подготовката на Втората световна война, военният период, краят на войната и създаването на нов обществен строй в България, както и преходът на България към демокрация и пазарна икономика в най-ново време. Съобразно конкретното историческо време и икономиката си поставя нови и различни задачи, които намират място и отражение в съответни текстове в списанието - статии, отзиви, рецензии и други. Промените в обществено-политическия и икономическия живот на страната рефлектират и върху позициите на списанието по основни въпроси, свързани със статистическата наука и практика, което е неизбежно и разбираемо.

Още съвсем в началото на съществуването на списанието е публикувана статията на руско-немския математик и икономист Оскар Андерсон „За репрезентативния метод и неговото приложение при разработката на материала от преброяването на земеделските стопанства на 31.XII.1926 г.“ (кн. 2 и 3, 1929), която запознава читателите с проведеното изследване, осъществено по репрезентативния метод, излага неговата същност и представя получените резултати. Методът получава признание и се използва изключително активно в статистическата практика - при изчерпателни наблюдения и преброяванията на населението.

По-нататък в кн. 4 (1929) е публикувана статията на Станислав Кон „Същина на статистиката и на статистическия метод“, в която се разглежда въпросът за същността на теорията на статистиката като наука. Авторът определя статистическата теория като специфична логика, специфична теория на познанието, която си служи със съвкупности от случаи и свързаните с тях понятия и категории.

Наред със статиите, които разглеждат основни въпроси на статистическата теория, се включват и статии от областта на демографията - за раждаемостта в България, за столетниците в България (проф. Д. Мишайков), за детската смъртност през периода 1918 - 1928 г. и други. Публикуват се статии, в които са представени изследвания в областта на икономиката и социалната област - за индустриалните предприятия, намиращи се под държавен контрол, за сградите в България, за вноса и износа и други.

Така е било в началото. През годините на своето съществуване в списанието се публикуват различни по теми и направления статии, които разглеждат теоретически въпроси, както и се анализират методологически въпроси, свързани със статистическите изучавания и изследвания. По този начин списанието е подпомагало развитието и усъвършенстването на всички процеси, свързани с теорията и практиката на статистиката като наука, както и професионалното развитие на статистиците. Едновременно с всичко това списанието съдейства за повишаването на статистическата култура на обществото.

През 1945 г. в кн. 1 - 4 в списанието се публикуват статии за българското стопанство през периода 1939 - 1944 г. от авторите д-р Пр. Киранов („За българската статистика“), В. Василев („Стопанското положение на България“), Д. К. Денчев („Земеделството“) и Ив. Дилов („Индустрията“).

От 1968 г. може да се каже, че списанието започва постепенно да придобива съвременния си вид и се издава от Централното статистическо управление (това е официалното наименование на националната статистическа институция в този момент) към Министерския съвет. Изготвят се кратки резюмета, които представят статиите, включени в съответния брой, на руски и английски език, резюмето на български език е кратко и предхожда самата статия. Публикуват се статии на статистици, които по-късно заемат най-високия административен ръководен пост в националната статистика като Станой Тасев, председател на Централното статистическо бюро (дн. НСИ) от 1987 до 1991 г. („Основни показатели за оценка на дейността на предприятията, организациите и стопанските обединения“, кн. 1, 1968; „Политика на растящо материално и културно благосъстояние“, кн. 1, 1976), и проф. Дано Балеvски, началник на Централното статистическо управление (дн. НСИ) при Министерския съвет (1976 - 1977), председател на Комитета по единна система за социална информация (дн. НСИ) от 1976 до 1984

година („За категориите население, използвани при преброяванията на населението у нас“, кн. 4, 1968; „Възрастово-полова структура на населението на България (1900 - 1975), кн. 1, 1979).

През 1969 г. с постановление на Министерския съвет се създава Държавно управление за информация, което да ръководи изграждането на единна система за социална информация в България. Към него е създаден Научноизследователски институт по статистика, който съществува до 1977 година. На 1 януари 1977 г. се създава Комитетът по единна система за социална информация (Комитет по ЕССИ) при Министерския съвет без ранг на министерство. С неговото създаване се цели постигането на интегриране на статистическата дейност с дейността по изграждане на единна система за социална информация и на електронноизчислителните центрове. В Комитета по ЕССИ са включени бившето ЦСУ, Научноизследователският институт по статистика, Научнопроизводственото обединение „Автоматизация“ и Научният център по единна система за социална информация. Към Комитета по ЕССИ е сформиран Колегиум, на който се обсъждат методологичните проблеми на статистическите изследвания. През 1985 г. Комитетът по ЕССИ е преименуван на Комитет за социална информация (дн. НСИ).

През годините в списанието публикуват свои статии и се изявяват професионално много български учени, свързани със статистическата наука и практика. Част от тях публикуват през целия си творчески и професионален живот своите разработки в списанието, други по-рядко. Но това са личности, за които в днешното време е добре да говорим, тъй като сами са постигнали високо ниво на развитие в областта на статистиката, съчетано с ерудиция и богата обща култура. За такива личности ще си припомним отново.

Кирил Г. Попов е сред големите имена в българската статистическа история, виден представител на статистическата мисъл и практика. Завършил е математика във Висшето училище в София, след което свързва завинаги живота си със статистиката и Държавното статистическо бюро. През 1908 г. става главен директор на статистиката и остава на този пост до края на живота си (1927) с кратко прекъсване. Под негово ръководство се разширяват статистическите изследвания, за да се обхванат нови области на икономиката и социалната сфера. Кирил Г. Попов укрепва организационно и издига авторитета на Главната дирекция на статистиката, както и съдейства при подготовката на приетия закон за Дирекция на статистиката. Кирил Попов поставя началото на две статистически публикации: „Месечни статистически известия“ и „Статистически годишник на България“. Втората публикация представя пълна картина на състоянието на българското общество, която излиза и до днес като най-представителното и богато на информация издание. К. Попов проявява научен интерес към демографията, образованието, икономическата проблематика. Автор е на редица статии, студии, изказвания, речи и преди всичко книги - например „Стопанска България“ (1916).

Проф. Славчо Загорев е световноизвестен български и австрийски икономист, статистик и политик. Първоначално следва в Берлинския университет, по-късно в Берн, Инсбрук и Лайпциг, където защитава докторат по икономически и социални науки. Участва в програми по статистика, математика и национално стопанство в Харвард и Чикаго. Назначен е за вещо лице по статистически проучвания в Обществото на

народите. Специализирал е в Лондонския колеж по икономика и политически науки. Бил е главен директор на статистическата служба на България, министър на търговията, промишлеността и труда, царски пълномощен министър в Берлин. Работил е като професор по статистика в Регенсбург, Германия, професор по статистически изследвания в университета Станфорд, Съединените американски щати, и професор по статистика във Виена, Австрия, където се установява за постоянно до края на живота си. Издателството на университета Станфорд публикува неговите проучвания в книгата „The Agricultural Economy of the Danube Countries“ (1955, в съавторство с Йено Вег, Александър Билимович). Проф. Загорев публикува свои разработки и в сп. „Статистика“ - например „Строеж и смисъл на индекса на индустриалното производство“ (кн. 1, 1938) и други.

Академик проф. д-р Иван Стефанов е високообразован български учен, завършил е Берлинският университет „Фридрих-Вилхелм“ (Хумболтовият университет), където изучава правни и икономически науки със специализация по статистика. Работи в Главна дирекция на статистиката, по-късно става управител на Българската народна банка, министър на финансите, депутат. Той е сред инициаторите за създаването на Икономическия институт на БАН и е неговият първи директор. Дългогодишен преподавател е във Висшето търговско училище „Димитър А. Ценов“, Софийския университет и Висшия икономически институт „Карл Маркс“ (дн. УНСС). Академик Ив. Стефанов основно проявява научен интерес към състоянието на българското земеделие и земеделската статистика, теорията на статистиката и демографията, както и към приложението на статистико-математическите методи при изучаването на икономическите и социалните процеси. Негови публикации в сп. „Статистика“ са „Цените на земеделските и индустриални произведения и реалният доход на земеделските стопани в България“ (кн. 1, 1936), „Статистическо обхващане на териториално разположение“ (кн. 6, 1958), „Основни жалони в развитието на българската държавна статистика“ (кн. 1, 1977).

Световноизвестният учен и енциклопедист в българската наука проф. д-р Анастас Ю. Тотев работи в различни научни области като право, финанси, статистика, демография, социология, логика, история и други. Признание за младия учен е поканата за специализация в Корнел, както и специализацията му успоредно с нея в Харвард. Дълги години е преподавател в Софийския университет, Икономическия институт, Строително-архитектурния институт и Военната академия. Публикувал е над 700 научни изследвания - монографии, студии, статии, рецензии, отзиви - някои от тях на английски, руски, френски, немски, румънски, хърватски и други езици. Проф. Тотев публикува свои анализи и разработки в сп. „Статистика“ в различни броеве през годините - статиите „Външна и вътрешна миграция на населението на България“ (кн. 2, 1968), „Статистически средни величини“ (кн. 1, 1977). В списанието е публикувана и статията на проф. Анастас Тотев в съавторство с проф. Венец Цонев „Няколко поколения български статистици за основните въпроси на общата теория на статистиката“ (кн. 2, 1982), в която са разгледани възгледите на видни български учени.

Проф. Венец Цонев е бележит български учен в областта на статистиката, високо-ерудирани, с авторитет в научните среди и изключително задълбочен изследовател. Дипломиран юрист, проф. Цонев е бил преподавател по статистика и е чел лекции по редица статистически дисциплини. Научните му интереси са свързани с проблемите на

планирането и организацията на репрезентативните извадкови изследвания. Учебникът му „Основи на репрезентативното изучаване“ (1958) е практическо ръководство за поколения статистици, социолози и други специалисти. Проф. Цонев е автор на близо 80 научни публикации, включващи студии, статии, учебници и рецензии в периодични и други издания, български и чуждестранни. Неговите статии намират място на страниците на списанието, в които той излага вижданията си за същността на статистиката като наука и за взаимоотношенията ѝ с философията и логиката - например „Формализация на процеса на построяване на системи от формули на синтетични и на аналитични индекси“ (кн. 1, 1981), „Структура на статистическото мислене“ (кн. 6, 1984), статията „Разгръщане на философията и на логиката в понятийното пространство на съвкупностите като конкретноисторически процес“ (кн. 5 и 6, 1996) и много други. Проф. Венец Цонев написва в съавторство с проф. Иванка Съйкова статията „Статистиката - наука за проектиране, организиране и провеждане на изследвания на масови явления“ (кн. 1, 2008). Проф. Цонев в статията си „Моят път като статистик“ (бр. 1 - 4, 2009) прави равносметка на своите търсения и разбирания за статистиката като наука и на своя професионален опит през годините. Той е сред активните автори на сп. „Статистика“, където публикува статии, дискусии, рецензии през целия си професионален живот като статистик. И по признанието на всички, които го познават и с които е работил - блестящ статистик.

Проф. д-р Стефан Станев също е изтъкнат учен, отдаден на работата си за българската статистическа наука. Специализирал е статистика в Австрия и Чехословакия. Научноизследователската дейност на проф. Станев включва десетки отпечатани научни публикации, статии в научния печат, рецензии, научни публикации в чужбина и четири академични учебника. Последователно е бил ректор на Стопанската академия „Димитър А. Ценов“ - Свищов, председател на Централното статистическо управление (дн. НСИ), заместник-министър в Министерството на информацията и съобщенията, посланик на Република България във Венецуела и Канада. Проф. Станев активно присъства в дейността на международните структури по статистика, подпомага държавната политика в областта на статистиката и развитието на статистическата наука в България като активен изследовател, методолог, администратор и дългогодишен главен редактор на сп. „Статистика“. Преподавателската дейност на проф. Станев по статистика започва във ВТУ „Д. А. Ценов“ и по-късно продължава в УНСС - София като хоноруван преподавател по статистика. Проф. Стефан Станев проявява интерес и изследва инфлационните процеси, интеграцията в областта на статистиката, системата на националните сметки, действителността с похватите на статистиката, социалната статистика, проблемите на икономическия растеж и други. В сп. „Статистика“ проф. Станев публикува редица свои статии, някои от които са: „Основно концептуално различие между системата на националните сметки и баланса на народното стопанство и отражението му върху статистическите характеристики на производствената активност“ (кн. 2, 1991), „Относно индексите на потребителските цени“ (кн. 6, 1991), „Управление и статистика“ (кн. 6, 1993), „За статистическите показатели“ (кн. 4, 1995), „Индексът на цените на потребителските стоки и услуги“ (кн. 6, 1995), „Кирил Г. Попов - едно голямо име в българската статистика“ (кн. 2, 1997), „Седемдесет години от първата стъпка на списание „Статистика“ (кн. 5, 1999), „За статистическата култура и ролята на списание „Статистика“ (кн. 1 - 2, 2000) и други.

Академик проф. Евгени Матеев е забележителен български икономист и политик. Завършил е Софийската духовна семинария и право в Софийския университет. Работи като журналист и заема висши държавни постове - подпредседател и председател на Държавната планова комисия, министър, член на Държавния съвет, председател на Централното статистическо управление (дн. НСИ), депутат. Заема висши международни ръководни позиции - подпредседател и председател на Икономическата комисия на ООН за Европа и вицепрезидент на Международната организация на транснационалните корпорации. В негова чест аудитория в УНСС носи неговото име. Бил е университетски преподавател и е един от организаторите на академичната наука, както и на системата на висшето образование в България. Академик Матеев е сред основоположниците на икономическата кибернетика в България. Основната област на неговите научни интереси е изследването на икономиката и на процесите на нейното управление от позициите на общата теория на системите, където постига забележителни успехи. Автор е на внушителни по обем и впечатляващи по съдържание научни анализи и изследвания - „Перспективно планиране и икономическа кибернетика“ (1966), „Структура и управление на икономическата система“ (1987), „Пазар и план в икономиката на кръстопът“ (1990) и още много други.

Проф. д-р ик.н. Захари Карамфилов е бил председател на Националния статистически институт и е основател на Учебния център „Сливек“, област Ловеч. Проф. Карамфилов има публикации и в сп. „Статистика“ - „Реформата в статистиката - насоки и проблеми“ (кн. 1, 1992), „Статистиката и европейската интеграция“ (кн. 6, 1997), „Статистиката и предизвикателствата на иновационните процеси“ (кн. 3, 1999).

Доц. д-р Александър Хаджийски също е бил председател на Националния статистически институт. Той успява да създаде благоприятна атмосфера и добра работна среда за ефективната трудова дейност на експертите в института. По повод годишнината от създаването на статистическата институция в България НСИ издава луксозното издание „120 години българска статистика 1880 - 2000“, в което обръщението към читателите е от доц. Хаджийски. През 2005 г. отново по повод годишнината НСИ издава публикацията „125 години българска статистика 1880 - 2005“, която е представена от доц. Хаджийски. Като председател на НСИ той поздравява Редакционната колегия на сп. „Статистика“ с неговия 70-годишен юбилей (кн. 5, 1999, Статистика).

Проф. д-р Тодор Калоянов е преподавател в УНСС, катедра, „Статистика и иконометрия“. Главен редактор е на сп. „Икономически и социални алтернативи“. Научните интереси на проф. Калоянов са в областта на теорията на статистиката, демографската статистика, статистиката в одита. Автор е на редица монографии, студии, статии в български и чужди списания, доклади. Участва в консултативни и експертни съвети към национални и международни институции. Проф. Калоянов публикува свои разработки и в сп. „Статистика“ - „Различия между заплащането на труда на мъжете и жените в Република България през периода 1993 - 1996 г.“ (кн. 1, 1998), „Повъзrastова плодовитост на жените в България през периода 1985 - 1996 година“ (кн. 1, 1999), „Остаряване на населението на България през периода 1960 - 1990 година“ (кн. 2, 2001), „Преброяването на населението - важен фактор при формиране на демографската политика“ (кн. 3, 2004) и много други.

Проф. д-р ик.н. Кирил Гатев е бил дългогодишен преподавател по статистика в Университета за национално и световно стопанство и в други университети. Научните му изследвания са главно по методологията на статистическия анализ и по-специално по структурния анализ и индексологията. Автор е на учебници по обща теория на статистиката и икономическа статистика. Работил е в Икономическия институт на Българската академия на науките, бил е заместник-председател на Националния статистически институт и главен редактор на сп. „Статистика“. Негови статии са публикувани в сп. „Статистика“ - например „Въпроси на статистическото изучаване на потребителските цени“ (кн. 6, 1995), „100 години от първия закон за статистиката в България“ (кн. 5, 1997) и други.

Проф. д-р ик.н. Иванка Съйкова е дългогодишен автор и член на Редакцията на списанието. Научните интереси на проф. Съйкова са в областта на изследването на факторни връзки и зависимости и логика на СИ, както и емпиричните социологически изследвания. Тя има множество публикации, научни студии, статии и доклади от 1968 г. до днес, както и публикува редица свои статии в сп. „Статистика“ - „Проблеми за построяване и оценка на икономическите прогнози“ (кн. 3, 1968), „Икономико-математическото моделиране на статистиката“ (кн. 1, 1969), „За професионализма и етиката при използване на статистическите данни“ (кн. 5, 1991), „Лисабонската стратегия за икономическото и социално обновление на Европа и иновационните възможности на личността“ (бр. 2, 2005), „Предизвикателствата на времето и подготовката на бъдещите поколения статистици“ (бр. 4, 2007, в съавторство с проф. Венец Цонев), „Необходимост от повишаване и ефективно използване на иновативната активност в дейността на статистиците“ (бр. 1 и 4, 2016) и много други.

Проф. д-р Йордан Христосков е завършил специалност „Статистика“ във ВИИ „Карл Маркс“ - София (дн. УНСС). Бил е заместник-министър и министър на труда и социалните грижи, съветник на президента Желю Желев по социалните въпроси, управител на Националния осигурителен институт, депутат. Специализирал е в Унгария, бившия Съюз на съветските социалистически републики и Съединените американски щати. Проф. Христосков е сред идеолозите на пенсионната реформа в България. От 1977 г. до днес работи в Института за икономически изследвания към БАН. Има множество публикации в областта на социалното осигуряване, пазара на труда, социалната политика и регионалното развитие - монографии, публицистични книги, студии, учебници, статии и публикувани доклади на национални и международни конференции на български, руски и английски език - над 70 на брой. Ръководи и участва в проекти, свързани с икономиката, пазара на труда пенсионната система и много други. Проф. Христосков е автор на статии, публикувани и в сп. „Статистика“ - „Същност, класификации и статистически анализ на инфраструктурата на територията“ (бр. 2 и 4, 2014), както и на множество рецензии на статии, публикувани в списанието.

Проф. д-р Веселка Павлова е завършила ВИИ „Карл Маркс“ - София (дн. УНСС), специалност „Статистика“. Завършила е курс „Обучение на преподаватели по дистанционно обучение“ със семинари в Румъния, Великобритания и Испания. Специализирала е в Полша, Великобритания, Испания, Франция, Германия, Италия и Португалия. Преподавател е в УНСС и чете лекции по различни статистически дисциплини. Кариерата на проф. Павлова стартира в Научния център по статистика към Централното статистическо управление (дн. НСИ). Понастоящем е заместник-ректор по учебната част в магистърска степен, дистанционно обучение и следдипломна квалификация и член на Националния статистически съвет на НСИ. Научните интереси

на проф. Павлова са свързани със статистиката, бизнес статистиката, краткосрочните бизнес прогнози, демографията, статистиката на околната среда и други. Автор е на над 80 публикации - монографии, студии, статии, доклади, в страната и чужбина. В сп. „Статистика“ проф. Павлова публикува статиите си „Проблеми при хармонизиране на статистическата отчетност в областта на външната търговия“ (кн. 4, 2003) „Управление на качеството и промяната на висшето образование по статистика“ (кн. 1, 2006) и други.

Проф. д-р Васил Цанов е завършил Икономическата академия „Оскар Ланге“ във Вроцлав, Полша. Научната му квалификация е в областите - приложна иконометрия, пазар на труда, доходи и политика по доходите, бедност и социална защита и други. Специализирал е в Чехословакия и Великобритания. Проф. Цанов е преподавател във Великотърновския университет „Св.св. Кирил и Методий“ и до днес, а в Нов български университет преподава до 2005 година. В настоящия момент проф. Цанов е заместник главен редактор на сп. „Статистика“. Бил е председател на Постоянната комисия по стопански науки и управление към Националната агенция по оценяване и акредитация и член на Висшия статистически съвет, както и член на много други комисии и съвети. Автор и съавтор е на десетки научни трудове, статии, доклади, анализи и научни съобщения на български, английски и други езици. В сп. „Статистика“ публикува статиите си: „Еквивалентни скали на домакинствата и тяхното практическо приложение“ (кн. 3, 1998), „Сравнителна характеристика на методите за оценка на линията на бедност“ (кн. 4, 2002), „Еволюцията на неравенствата като предизвикателство към социалната политика“ (кн. 3 - 4, 2012), „Оценки на промените в структурата на сегментацията на заетостта, базирани на пакетни данни от „Статистика на доходите и условията на живот (EU-SILC)“ (бр. 2 и 4, 2014), „Икономическият растеж и безработицата в България - емпирични оценки на Закона на Оукън“ (бр. 2, 2018). Проф. Цанов е съавтор и научен редактор на анализа „България: Предизвикателствата на бедността 2003“ (2006, НСИ).

Сред изключително активните автори в списанието е и проф. д-р Димитър Аркадиев. Той е завършил Висшия икономически институт (дн. УНСС), специалност „Статистика“. Специализирал е в Нидерландия, Великобритания и Съединените американски щати. Дългогодишен преподавател е във Висшия институт по зоотехника и ветеринарна медицина (по-късно Тракийски университет) и Великотърновския университет „Св.св. Кирил и Методий“. Проф. Аркадиев има научни публикации в областта на статистиката, демографията и иконометрията. Автор е на учебните пособия „Статистика“, „Иконометрия“ и други. Проф. Аркадиев публикува редица свои разработки и в сп. „Статистика“: „Изменения в броя на населението по българските земи в състава на Османската империя“ (бр. 3, 2014), „Растежът на населението в средновековна България“ (бр. 1 и 4, 2015), „Между традицията, модерността и практиката: някои виждания за преподаване на статистика на икономисти“ (бр. 2, 2015), „Перспективи за растежа на населението в България“ (бр. 1, 2016), „Някои външни резерви за растеж на населението в България“ (бр. 1, 2017) и още публикации в списанието през 2017 г. за раждаемостта (бр. 3) и през 2018 г. за броя на населението в България в минали исторически периоди (бр. 2).

Друг дългогодишен автор в сп. „Статистика“ е проф. Емил Христов. Неговият научен интерес е насочен към демографията („Развитие на броя и възрастовата структура на българското население през 1965 - 2020 година“, бр. 6, 1999), математиката и логиката и по-конкретно към адитивния и индексния факторен анализ. Разработките на проф. Христов намират място в неговите статии, публикувани в списанието: „Елементарният функционален адитивен и индексен факторен анализ и неговите еднозначни решения с дискретната нечетна функция на математическия сигнум“ (бр. 1, 2015), „Адитивен факторен анализ на обема на продукцията на еднородни и разнородни съвкупности на

стоки с дискретната нечетна функция на математическия сигнум“ (бр. 1, 2016), „Индексен факторен анализ на обема на продукцията на еднородни съвкупности на стоки с дискретната нечетна функция на математическия сигнум“ (бр. 2, 2016), „Индексен факторен анализ на продукцията от еднородни и разнородни съвкупности на стоки според промените на техните цени и натурални количества с дискретната нечетна функция на математическия сигнум (методика на анализа)“ (бр. 3, 2017), „Адитивен факторен анализ на средните цени от еднородни съвкупности на стоки с дискретната нечетна функция на математическия сигнум“ (бр. 1, 2018) и много други.

Проф. д.с.н. Светлана Съйкова е ръководител на Център за емпирични социални изследвания към Института за изследване на обществата и знанието при БАН и член на Националния статистически съвет към Националния статистически институт. В сп. „Статистика“ проф. Съйкова публикува своите статии „Смущаващи влияния при събирането, анализа и използването на информацията от анкетните изследвания“ (кн. 5, 1997), „Предизвикателствата пред НСИ по информационното осигуряване на измерванията на качеството на живота“ (бр. 2, 2015), „Използване на информацията от социалните мрежи в интернет“ (бр. 3, 2015), „За анализите на социално-икономическата информация“ (бр. 2, 2017) и други.

Проф. Димитър Радилев е д-р. ик.н. в катедра „Статистика и приложна математика“ в Икономическия университет - Варна. Защитил е втора докторска дисертация на тема „Статистическата наука в информационното общество“ (2009). Той има над 180 публикации, които включват учебници, учебни помагала, статии на български, руски и английски език. Участвал е в написването на шест учебника по „Икономическа статистика“ и от тях три самостоятелно: 1) Икономическа статистика: Учебник, Варна, СТЕНО, 2000 г., 379 с.; 2) Икономическа статистика, Университетско издателство, ИУ-Варна, 2001 г., 428 с. (учебник-монография); 3) Икономическа статистика, изд. „Наука и икономика“, ИУ-Варна, 2013 г., 455 страници. Ръководил е написването на шест учебника по „Статистика“ в съавторство. В сп. „Статистика“ публикува статиите си „Статистически дефлатори на стойността на незавършеното строителство в България (кн. 1, 1992), „Професията на статистиците в управлението: промени и развитие“ (кн. 6, 1998) „Статистиката в информационното общество: предизвикателства на бъдещето“ (кн. 2, 2002), „Статистическата наука на кръстопът през 21 век: предизвикателства и бъдеще“ (кн. 3, 2005), „Европейската статистика в информационното общество“ (бр. 2, 2015), „Академични научни позиции за статистическата наука и за промените в професията на статистиците в съвременния свят“ (бр. 1, 2018). Ръководил е 16 докторанти, от които 12 са защитили успешно дисертации, трима от тях са се хабилитирали като доценти, а двама като професори.

Д-р Богдан Богданов е заместник-председател на НСИ и главен редактор на сп. „Статистика“ от 2013 година. Той е магистър по статистика и доктор по икономика, завършил е Университета за национално и световно стопанство - София. Специализирал е във Великобритания, Испания, Франция и Съединените американски щати. Бил е хоноруван преподавател в Югозападния университет „Неофит Рилски“ - Благоевград, и УНСС - София. В системата на националната статистика е от 1976 г., като публикува първата си статия в списанието през 1984 година. Научните интереси на д-р Богданов са насочени предимно в областта на домакинските бюджети и условията на живот, участва в изследване за бедността в България, анализира социалната политика и ролята на статистиката в началото на новото хилядолетие, както и проявява интерес към Big Data и тяхната връзка със статистиката. Неговите публикации в списанието са близо 40 на брой и представляват особен интерес, тъй като статистическата теория е приложена и проверена в практиката при множеството статистически изследвания, провеждани от

националната статистическа институция - например „Статистиката на домакинските бюджети в условията на пазарната икономика“ (бр. 1, 1991), „Изследване на бедността чрез показатели за състояние на лишение“ (бр. 1, 1996) и други. Негови анализи са свързани с нови модерни идеи, каквито са например статиите „Въздействието на големите данни (Big Data) върху официалната статистика: възможност или провокация“ (бр. 3 и 4, 2016, в съавторство с д-р Галя Статева), „Бъдещето на изследванията ... и изследванията на бъдещето: възможни приложения на големите данни (Big Data) при производството на статистическа информация“ (бр. 1 и 4, 2017, в съавторство с д-р Галя Статева), „Статистиката в условията на глобалната икономика“ (бр. 4, 2003). Откровен разговор за миналото, настоящето и бъдещето на статистиката са статиите „За модерната статистика...“ (бр. 1 и 4, 2014), „135 години държавна статистика в България“ (бр. 2, 2015) и „Пет основни статистически измерения за социално-икономическото развитие на България преди и след влизането в Европейския съюз“ (бр. 2 и 4, 2018), както и много други. Д-р Богданов е съавтор и отговорен редактор на анализа „България: Предизвикателствата на бедността 2003“ (2006, НСИ).

Проф. Дано Балеvски в рубриката „История на статистиката“ на списанието се връща за кратко назад в близкото минало и го анализира в цяла поредица от статии: „Статистиката по време на управлението на НР България от Антон Югов (1956 - 1962 г.)“ (кн. 2, 1991), „Статистиката по време на управлението на НР България от Гриша Филипов (1981 - 1986 г.)“ (кн. 5, 1991) и други.

Проф. Здравко Сугарев е бил ръководител на катедра „Математика“, факултет „Приложна информатика и статистика“, в УНСС. Специализирал е статистика в Статистическия институт при Парижкия университет, математика и демография в институт „Анри Поанкаре“ към Парижкия университет, в Института за световно стопанство – гр. Кил, и в Московския икономико-статистически институт. Неговите научни интереси са насочени към демографската статистика, теорията на статистиката, икономическата и финансовата статистика, приложенията на математическите и статистическите методи в икономиката. Автор е на учебниците „Висша математика“ (1963, в съавторство), „Теория на вероятностите“ (1979, в съавторство), „Демографска статистика“ (1992, в съавторство) и на много други публикации.

Проф. д-р Петко Божиков е от професорите, които са завършили специалност „Статистика“ във ВИИ „Карл Маркс“ - София (дн. УНСС). Автор е на множество монографии, доклади, научни статии, учебници и други. Неговият научен интерес е насочен към изследванията, свързани с проблемите на личността, вътрешната миграция на населението, извадковите статистически изследвания и извадковия метод при преброяванията на населението и жилищния фонд, статистическата практика и много други. Някои от статиите му, публикувани в сп. „Статистика“, са „Детска смъртност по обществени групи в България“ (кн. 1, 1970), „Икономическа характеристика на населението в България“ (кн. 6, 1993), „Методика за извадково наблюдение на пътуванията с масовия градски транспорт в София“ (кн. 1, 1995), „За извадкова разработка на данните от преброяването на населението в България към 1 март 2001 година“ (кн. 3, 2001, в съавторство с доц. д-р Йордан Калчев) и много други.

Проф. Марта Сугарева е доктор на социологическите науки. Завършила е специалност „Статистика“ във ВИИ „Карл Маркс“ (дн. УНСС). Специализирала е в Нидерландия, Унгария и в Оксфордския университет, Великобритания. Научните интереси на проф. Сугарева са в областта на демографските методи и процеси, икономическата демография, статистиката в училищата, семейството и политиката на държавата към населението и семейството. Хоноруван преподавател е по демография и демографска политика в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Автор е на монографии, студии и статии, научни информации, доклади, отзиви и рецензии на

български, френски и английски език, както и на учебника „Въведение в демографията“ (2004). В сп. „Статистика“ проф. Сугарева предоставя за публикуване своите статии „Брачност и бракоразводност в България и Европа“ (кн. 2, 1998, в съавторство), „Върху методите за количествено оценяване на разстояния между статистически разпределения (с критичен коментар на някои съвременни приложения в демографията)“ (кн. 6, 2001), „Типологизация на европейските държави по степен на демографско остаряване“ (кн. 4, 2006, в съавторство), „Относителни влияния на раждаемостта и смъртността върху възпроизводството на населението“ (кн. 2, 2007, в съавторство), „Показателите за „смъртност“ и „раждаемост“ в демографията - дефиниции и терминология“ (бр. 2 и 4, 2017).

Проф. д-р Поля Ангелова е ръководител на катедра „Математика и статистика“ в Стопанска академия „Димитър А. Ценов“ - Свищов, и преподавател по статистика в академията. Научната насоченост на проф. Ангелова е в областта на аграрната статистика, заетостта, безработицата, социалната сфера, бедността и други. По много от посочените теми проф. Ангелова има свои публикации, а други са разработени в съавторство предимно на български език, но и на руски и английски език. Автор е на учебниците „Социална статистика“ (2009) и „Аграрна статистика“ (2018), а в „Ръководство по статистика“ (2001, 2004) участва в съавторство. Проф. Ангелова пише активно и публикува свои статии в сп. „Статистика“ - например „Аграрната статистика в България“ (бр. 1 и 4, 2015), „Индексът на човешкото развитие - методологически и приложни аспекти“ (бр. 2, 2016) и други. Проф. Ангелова участва в дейността на списанието и като рецензент.

Доц. д-р Тодор Къналиев е сред завършилите специалността „Статистика“ във ВИИ „Карл Маркс“ (дн. УНСС). Специализирал е в Московския математико-статистически институт. Понастоящем е преподавател в Университета за национално и световно стопанство. Неговите научни интереси са в областта на теоретико-методологически и практикоприложни проблеми на статистиката и на статистическите изследвания, индексен метод на анализ, извадкови методи при статистическите изследвания и много други. Автор е на научни студии, статии и доклади, в които се разглеждат проблеми на статистиката. Участва в написването на учебника „Икономическа и финансова статистика“ (1974, 1990, в съавторство). Доц. Къналиев е от активните автори в списанието, където негови статии се публикуват от 1978 г. до днес - „Относно построяването на индексните формули чрез последователно съблюдаване на съвкупностния подход“ (кн. 1, 1978), „Някои тенденции във възпроизводството на населението в Република България през периода 1981 - 1991 г.“ (кн. 1, 1992), „Относно понятието статистическа структура и измерителите на структура в статика“ (кн. 5, 1992), „Има ли подходящ измерител на структури и на структурни изменения в съвкупност?“ (кн. 2, 2003), „Законови, организационни и кадрови проблеми на статистическата информационна система у нас“ (кн. 4, 2005) и други.

Доц. Любомир Иванов е доктор по икономика и преподавател в Стопанска академия „Д. А. Ценов“ - Свищов, катедра „Математика и статистика“. Научната му насоченост е в областта на инфлацията, заетостта, безработицата, външната търговия, доходите и потреблението на населението в България, надомната заетост, демографията и други. Автор е на монографии, научни студии, доклади, статии на български и английски език. Участва в съавторство при написването на учебниците „Основи на статистиката“ (2009) и „Макроикономическа статистика“ (2017) и на учебното помагало „Ръководство по статистика“ (2001, 2004, 2009). Същевременно доц. Иванов предоставя за публикуване в сп. „Статистика“ свои разработки на различни теми - например „Цикличност в развитието на някои демографски показатели в България“ (кн. 3, 2000), „Инфлацията в България и изчисляване на индикатор на доверието“ (кн. 3, 2001),

„Оценка на автокорелацията при наличие на екстремални стойности в остатъчните величини“ (кн. 1, 2007), „Относно познавателната същност на автокорелацията в динамичните редове“ (бр. 3 - 4, 2010), „Познавателни възможности на коефициента на автодетерминация при статистическия анализ“ (бр. 2 и 4, 2017).

В сп. „Статистика“ се наблюдава интересен феномен - публикували са свои статии в различни времеви периоди статистици и техните вече пораснали и утвърдени като експерти деца, които са работили в областта на статистиката и са достигнали връх в професионалното си развитие - проф. Анастас Тотев (родител) и проф. Стоян Тотев (син), проф. Иванка Съйкова (родител) и проф. Светлана Съйкова (дъщеря); проф. Здравко Сугарев (родител) и проф. Марта Сугарева (дъщеря); проф. Венец Цонев (родител) и Стефан Цонев (син) (статията „Един практически подход за стратификацията на съвкупности“ (бр. 3 и 4, 2015), проф. Кирил Гатев (родител) и проф. Недка Гатева (дъщеря).

През всичките години на своето съществуване в списанието са публикували множество статии и материали и други изявени автори в областта на статистиката и експерти на НСИ, сред които са проф. Надежда Николова, проф. д-р Божидар Русев, проф. д-р Йордан Венедиков, проф. д-р Валентин Гоев, проф. д-р ик.н. Асен Ковачев, проф. Стоян Цветков, проф. Георги Мишев, доц. д-р Мариана Коцева, доц. д-р Величко Петров, доц. д-р Йордан Калчев, доц. д-р Екатерина Тошева, доц. д-р Соня Чипева, доц. д-р Венелин Бошнаков, доц. Калоян Харалампиев, доц. Александър Найденов, д-р Любен Томев, д-р Васил Бозев, Сергей Цветарски (председател на НСИ), Деян Славов, Стоян Баев, както и висококвалифицирани експерти на статистиката с професионални умения и опит като Антония Първанова, Палмира Фарах, Десислава Захариева, Расим Рюстем, Русин Русинов, Мартин Сомов и много други. Не е възможно да се изредят имената на всички, които са работили и писали за сп. „Статистика“. Това изложение е само опит за обръщане назад във времето и за разкриване на силните и важните страни на списанието - неговите автори - визионери и изключително добри анализатори, владеещи няколко чужди езика, преподаватели не само в България, но и в други страни, с впечатляваща обща култура.

Любопитна статистика от историята на списанието са периодите, през които не излиза от печат: след 1932 г. списанието спира да излиза и се появява отново през 1936 г.; вторият период, през който списанието не излиза, е между 1939 и 1945 г., третият период е от 1950 до 1953 г. и за последно списанието спира да излиза през 1984 г., като е възстановено през 1990 година. Така чрез прекъсвания и възстановявания през 2019 г. сп. „Статистика“ успя да направи 90 години живот.

Важно е да се знае, че през периода 1961 - 1967 г. списанието е обединено със сп. „Планово стопанство“, издавано от Държавната планова комисия, и излиза под заглавието „Планово стопанство и статистика“. След 1968 г. списанието продължава да излиза самостоятелно.

Към историята на списанието вече е и информацията, че от 2009 г. Националният статистически институт приема единен дизайн за графично оформление на своите издания и по този начин сп. „Статистика“ придобива своя уникален и разпознаваем вид. Списанието има обозначен международен стандартен номер за периодични издания за трите варианта на издаване за идентифициране и ефективна комуникация.

От 2014 г. сп. „Статистика“ се публикува и разпространява за първи път и като електронно издание и онлайн на платформа на сайта на Националния статистически институт, както и продължава да излиза и като печатно издание - първите три броя са електронни (на диск) и онлайн на сайта на НСИ, а последният четвърти брой е печатен, който включва най-добрите статии, издадени през годината, и също се публикува онлайн.

Списанието има важна роля в развитието на статистическата мисъл и статистическата практика, както и за разбирането на икономическите и социалните процеси в страната. Публикуваните статии и материали в списанието са от различни области на живота и с високо качество и познавателно значение. Напълно професионално и отговорно е било отношението на редакторите към авторите и читателите на списанието с публикуването на високостойностни текстове през всичките му дълги години живот. По своята същност статистиката не позволява да бъде използвана за политически цели, тъй като в теоретически аспект е основно направление от математическата наука и се основава на безпристрастно регистриране на факти и събития от социално-икономическия живот на страната. Списание „Статистика“ в миналото и днес успява да реализира поставените си задачи и да отговори на нуждите на времето и търсенията на българското общество.

Статистиката е навсякъде около нас, тя е в нашия ежедневен живот. Не е възможно да си представим света без числа и информация. Особено днес, когато информационните технологии са толкова напреднали и бързо развиващи се. Човешкият живот също се забързва, за да се нагоди към динамичното време. Затова и статистиката е изключително актуална и важна, помага ни да научаваме много и нови данни от изследвания, които ни подпомагат в нашата работа и всекидневие.

Да пожелаем дълголетие на списанието!

ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА:

Ангелова, П., В. Петров (2018). Проф. Стефан Станев - бележит учен и общественик, Статистика, бр. 2, София.

Богданов, Б., Ст. Баев, Н. Божикова (2019). Творческият път на професор д-р Петко Божиков в българската статистика, Статистика, бр. 1, София.

Комитет по ЕССИ при Министерския съвет (1984). 100 години българска държавна статистика (1881 - 1981), София.

Къналиев, Т. (2018). Проф. Венец Цонев - един забележителен творчески път в теорията и практиката на съвкупностните изследвания, Статистика, бр. 1, София.

Национален статистически институт (2005). 125 години българска статистика 1880 - 2005, София.

Николова, Н. (2018). Академик проф. д-р Иван Стефанов - виден български учен статистик, финансист, демограф, икономист, педагог и общественик, Статистика, бр. 3 и 4, София.

Станев, Ст. (1997). Кирил Г. Попов - едно голямо име в българската статистика, Статистика, кн. 2, София.

Станев, Ст. (1999). Седемдесет години от първата стъпка на списание „Статистика“, Статистика, кн. 5, София.